

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

ČESKÝ ŠTERNBERK NAPŘÍČ DĚJINAMI

Bakalářská práce

Iveta JAKOUBKOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla veškerou použitou literaturu a zdroje v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne 21. března 2011

.....

podpis

Děkuji Mgr. Pavlu Krákorovi za cenné rady a pomoc při tvorbě této bakalářské práce. Za správu hradu děkuji paní kastelánce Zuzaně Míkové a zaměstnancům Haně Hořejší a Radkovi Stiborovi, kteří mi ochotně vyšli vstříc a zajistili přístup ke všem potřebným informacím.

OBSAH

1	ÚVOD	6
2	PROFIL RODU ŠTERNBERKŮ	7
2.1	Moravská linie.....	7
2.2	Česká linie	8
2.2.1	Holičtí Šternberkové	8
2.2.2	Konopišští Šternberkové	8
3	ERB ŠTERNBERKŮ A RODOVÉ HESLO	10
4	HISTORIE HRADU	11
4.1	Založení hradu.....	11
4.2	Podoba hradu ve 13. a 14. století.....	12
4.3	Český Šternberk v době husitské	12
4.4	Český Šternberk za vlády Jiřího z Poděbrad	13
4.5	Navrácení hradu Šternberkům a následná přestavba	14
4.6	Český Šternberk za třicetileté války	15
4.7	Český Šternberk ve 2. polovině 17. století a v 18. století	15
4.8	Český Šternberk v 19. století.....	17
4.9	Český Šternberk ve 20. století.....	17
5	HRAD V SOUČASNOSTI	19
5.1	Český Šternberk ve filmu.....	19
5.2	Financování hradu	19
5.3	Tradiční prohlídka.....	19
5.4	Příležitostné akce pořádané hradem	23
6	POVĚSTI SPOJENÉ S HRADEM.....	24
6.1	Lakomý šlechtic a jeho purkrabí	24
6.2	Otevírání skály na Velký pátek	24
6.3	Postoj Šternberků vůči těmto pověstem	25
7	VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI RODU ŠTERNBERKŮ.....	26
7.1	Jáchym Šternberk.....	26
7.2	Kašpar Maria Šternberk.....	27
7.2.1	Výzkum v oblasti botaniky	30
7.2.2	Výzkum v oblasti paleontologie	31
7.2.3	Národní muzeum	32

7.2.4	Dějiny hornictví	33
7.3	Filip Šternberk	34
7.3.1	Filip Šternberk jako malíř	34
7.4	Jiří Šternberk	34
7.4.1	Sbírka mědirytin	36
7.5	Zdeněk Sternberg	37
8	ZÁVĚR	40
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
	Literatura	41
	Elektronické zdroje	42
	SEZNAM PŘÍLOH	43

1 ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je komplexní zachycení vývoje hradu Český Šternberk společně s uvedením významných osobností rodu Šternberků, kteří se stali nedílnou součástí historického dění v českých zemích a mají se zmíněným hradem souvislost. Snaží se zachytit jejich život a skutky, kterými přispěli k rozvoji české kultury a vzdělanosti a které se staly součástí života dalších generací.

Nejprve přináší přehled velmi rozvětveného rodu, poté se věnuje historickému vývoji hradu Český Šternberk. Následuje kapitola o pověstech, které jsou běžnému čtenáři velice snadno přístupné, avšak na hradě samotném se s nimi nese-tká. Snaží se tedy osvětlit tuto problematiku. Neméně důležité je pojednání o sou-časné situaci hradu a o možnostech, které poskytuje svým návštěvníkům.

Druhá část práce je věnována osobnostem Jáchyma Šternberka a Kašpara Marii Šternberka. Oba se v období národního obrození zasloužili o rozvoj přírod-ních věd. Kašpar Maria je dodnes uznáván jako jeden z představitelů klasické pa-leontologie. Kromě toho byl zakladatelem Národního muzea, což dokazuje jeho zásluhy i na poli kultury. Další portréty zachycují tři po sobě jdoucí generace, Filipa Šternberka, jeho syna Jiřího a vnuka Zdeňka, s jejich pohnutými osudy.

Informace pro tuto práci jsem čerpala z archivních fondů Státního oblastního archivu v Praze, Státního okresního archivu v Benešově a Státního oblastního archivu v Zámrsku, dále z literatury zabývající se tímto tématem, využila jsem také možnost osobních návštěv hradu a rozhovorů se zaměstnanci.

2 PROFIL RODU ŠTERNBERKŮ

Genealogie rodu Šternberků je nepochybně velice komplikovaná, vždyť hrabata ze Šternberku „*patří k nejstarším českým šlechtickým rodinám v zemi. Jde o jediný rod, který byl odedávna v panském stavu. Jeho příslušníci se výrazně zapisali do českých politických i kulturních dějin*“ (Mašek, 2003, s. 268). Jako důkaz této komplikovanosti nám může sloužit rodokmen, který obsahuje jména příslušníků všech větví rodu a nachází se na hradě Český Šternberk, kde je vyobrazen přes celou stěnu místnosti, která není běžně přístupna veřejnosti.

Pro toho, kdo se tomuto tématu nevěnuje, je velmi složité se v rodu Šternberků orientovat. Jelikož se tato bakalářská práce věnuje hradu Český Šternberk, který je spojen především s jednou větví rodu, není nutné rozpracovávat celou genealogii, která je čtenářům a badatelům snadno dostupná, proto zde bude uveden pouze jakýsi krátký přehled.

Prapředky rodu jsou Divišovci. Aktivita jejich členů se objevovaly již na počátku 12. století a pravděpodobně založili městečko Divišov. Samotný rod Šternberků ovšem započal svou historii Zdeslavem (†1260), který nechal vybudovat hrady s názvem Šternberk a jehož potomky se rod rozdělil podle oblasti působení do dvou linií – české a moravské (Kopečková, 1998; Líbal, Líbalová, 1959; Mašek, 2003).

2.1 Moravská linie

Z moravské se proslavil Albert ze Šternberka (†1380), který se zasloužil o rozšíření klášterů na našem území, ale především zastával vysoké funkce. Působil jako děkan olomoucké kapituly, biskup ve Zvěříně, dvakrát v Litomyšli, arcibiskup v Magdeburku a dokonce jako rádce císaře Karla IV., můžeme je snad dokonce označit za přátele. Tato linie neměla ovšem dlouhého trvání, vymřela po meči již v 16. století¹ (Kopečková, 1998; Mašek, 2003; Sejk, 2005).

¹ Jejím posledním členem byl Jiří, rok jeho úmrtí však není známý.

2.2 Česká linie

Česká linie se rozdělila ještě na dvě větve, Holické a Konopištské ze Šternberka.

2.2.1 Holičtí Šternberkové

Holičtí Šternberkové dosáhli největšího věhlasu v 15. století, kdy se část rodiny přihlásila k husitskému hnutí a Kunhuta ze Šternberka (1422–1449) se stala první manželkou Jiřího z Kunštátu a Poděbrad². V období třicetileté války byly členům panského stavu udíleny tituly baronů, hrabat a knížat. Šternberkové se o ně neucházeli, ale i přesto jim roku 1661 udělil císař Leopold I. prostřednictvím Václava Jiřího (†1681) titul hrabat „od nepaměti“ (Kopečková, 1998, s. 17). Jeho bratrem Janem Václavem vymírá roku 1712 i tato větev po meči (Kopečková, 1998; Mašek, 2003).

2.2.2 Konopištské Šternberkové

Konopištská větev jako jediná dosud nevymřela, a proto se Šternberkové stali nejstarším dosud žijícím rodem v českých zemích. Osobnost Zdeňka ze Šternberka (†1476) můžeme považovat za rozporuplnou. Nejdříve stál za Jiřím z Poděbrad a poté proti němu³. Rod se v 16. a 17. století dále rozrůstal a opět došlo k rozdělení na dvě linie, na potomky Adama (†1623) a na potomky Štěpána Jiřího (†1625).⁴ Adam byl velice snášenlivý katolík, od roku 1608 dokonce zastával funkci nejvyššího purkrabího, nejvyššího úřadu v Čechách. Linie pokračovala jeho synem Františkem Matyášem Karlem (†1648) a jeho syny Václavem Vojtěchem (†1708), nejvyšším hofmistrem a rytířem Řádu zlatého rouna a Ignácem Karlem, jehož zásluhou vznikla jedna z největších knihoven v zemi. On sám sepsal cestopis v češtině, jako inspirace mu sloužila vlastní zahraniční cesta. Zemřel však roku 1700, stejně jako jeho synovec Jan Josef, kterým vymřela Adamova linie po meči. Vnuk Štěpána Jiřího, Oldřich Adolf Vratislav (†1703), byl také velmi vý-

² Žil mezi lety 1420–1471. Pocházel z rodu šlechticů z Kunštátu. V době nezletilosti Ladislava Pohrobka (1440–1457) působil jako zemský správce. Od roku 1458 byl až do své smrti českým králem. Viz kap. 4.4 Český Šternberk za vlády Jiřího z Poděbrad.

³ Viz tamtéž.

⁴ Třetí bratr Václav (†1628) byl zbaven majetku, protože se účastnil stavovského povstání v roce 1618.

znamnou postavou svého rodu. Nejen že zastával funkci nejvyššího purkrabího v Čechách a působil jako císařský vyslanec na švédském dvoře, ale pyšnil se i titulem rytíře Řádu zlatého rouna. Měl velmi úspěšné syny, Františka Damiána (1667–1723) a Františka Leopolda (1680–1745), kteří opět rozdělili rod do dvou větví. K Damiánově patřili dva další držitelé Řádu zlatého rouna, František Filip (1708–1786), diplomat, politik a člen „švábského kolegia říšských hrabat“ (Mašek, 2003, s. 270) a jeho syn František Kristián (1732–1811), jenž uzavřel sňatek s hraběnkou Augustou z Manderscheidu (1744–1811). Spolu měli syna Františka Josefa (1763–1830). O jeho osobě se traduje, že byl vzdělaný, mecenáš, podporoval rozvoj vědy a umění v Čechách, jako ostatně všichni příslušníci rodu, sbíral uměleckou grafiku, obrazy a mince. Roku 1796 byla založena Společnost vlastenec-kých přátel umění, na čemž měl také svůj podíl a až do své smrti jí předsedal. Jelikož nebylo mužských potomků, tato větev vymřela po meči. Druhou větev označujeme jako Leopoldovu a řadíme k ní mimo jiné i tři bratry, vnuky Františka Leopolda, kteří měli velké zásluhy na českých dějinách a kultuře. První byl nositelem jména svého otce, Jan Nepomuk (1753–1789), druhým Jáchym (1755–1808)⁵ a třetím Kašpar Maria (1761–1838)⁶, o němž má český národ asi největší povědomí. Společně se strýcem Františkem Adamem (1711–1789) patřil k významným osobnostem českého národního obrození. Jeden přispěl k založení Národního muzea, druhý k založení Národní galerie a Akademie výtvarných umění. Františkův vnuk Leopold (1811–1899) si vysloužil mnoho vyznamenání, mimo jiné i Řádu zlatého rouna (Kopečková, 1998; Mašek, 2003).

Nejstarší člen rodu, Zdeněk Sternberg (*1923), žije v současné době na hradě Český Šternberk, proto se jeho osobě i jeho nejbližším předkům, Filipovi Šternberkovi (1852–1924) a Jiřímu Šternberkovi (1888–1965), bude tato práce blíže věnovat v následujících kapitolách.

⁵ Viz kap. 7.1 Jáchym Šternberk.

⁶ Viz kap. 7.2 Kašpar Maria Šternberk.

3 ERB ŠTERNBERKŮ A RODOVÉ HESLO

Divišovci měli ve svém erbu zlatou osmihrotou hvězdu⁷, některé prameny uvádějí pouze šesticípou, ale jedná se spíše o výjimky. Tento symbol se později objevuje také u všech erbů rodu Šternberků⁸. Zpočátku bývala jako klenot na koruně vyobrazována pouze hvězda, od 16. století však byla doplněna dvěma orlími křídly. Význam rodu Šternberků dokládá i to, že ona hvězda se dodnes nachází na mnoha erbech měst a obcí (nejenom Českého Šternberka a Šternberka, ale i Benešova, Počátek a mnoha dalších) (Kopečková, 1998).

Bartoloměj Paprocký z Hlohol ve své práci *Diadochos* z roku 1602 uvádí legendu⁹, s níž se ovšem potomci rodu neztotožňují. Hvězda z erbu je prý hvězdou betlémskou, neboť je odvozena od Kašpara, jednoho ze tří biblických králů, kteří se přišli poklonit právě narozenému Ježíšovi (Sejk, 2005).

V souvislosti se symbolem hvězdy se později zrodilo latinské rodové heslo „*Nescit occasum*“ (Kopečková, 1998, s. 16), které můžeme přeložit jako *Nikdy nezapadá* (Kopečková, 1998).

⁷ Viz Příl. 1 Zlatá osmihrotá hvězda.

⁸ Viz Příl. 2–3 Erb rodu Šternberků.

⁹ Srov. MAŠEK, Petr . *Modrá krev*. 3. vydání. Praha : Mladá fronta, 2003. s. 268.

4 HISTORIE HRADU

Ve 13. století docházelo k posilování šlechty, která na králi žádala svolení, aby si mohla stavět svá vlastní sídla, kamenné hrady. Jelikož si chtěl král zachovat své postavení, jejich žádosti vyhověl. Důsledkem jeho rozhodnutí byl vznik mnoha staveb tohoto typu (Kopečková, 1998; Líbal, Líbalová, 1959).

4.1 Založení hradu

Za předka rodu Šternberků považujeme Diviše¹⁰, jenž žil pravděpodobně již kolem roku 1130. Jeho pravnuke, nositel stejného jména, působil jako prácheňský kastelán a od roku 1224 dokonce jako královský maršálek. Syn Zdeslav (†1263) založil roku 1241¹¹ na skalnatém ostrohu u řeky Sázavy hrad Šternberk. Pojmenování vzniklo odvozením od erbovního znaku Divišovců¹² a poněmčením (der Stern – hvězda, der Berg – kopec, něm.). Zdeslav poprvé roku 1242 použil přídomek ze Šternberka, a proto je dnes označován jako zakladatel rodu. Byl však významnou osobností mimo jiné i proto, že v letech 1246–1253 působil „*ve službách markraběte a vévody rakouského a posléze krále českého Přemysla Otakara II. jako stolník a jídlonoš*“ (Menclová, 1972, s. 301) (David, Soukup, Thoma, 2007; Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Líbal, Líbalová, 1959; Menclová, 1972; Mysliveček, Koubová, Vrbenská, 1995; Sedláček, 1998; Sejk, 2005; Tywoniak, 1982).

Zdeslav vedl roku 1253 obranu Olomouce při sporu o rakouské dědictví Babenbergů mezi Přemyslem Otakarem II. a uherským králem Bélou IV. Uherským Kumánům se podařilo město obléhat, Zdeslav ovšem zabil jejich náčelníka a vojsko se dalo na útěk. Odměnou získal od českého krále území severně od Olomouce, kde založil již druhý hrad stejného jména¹³. Aby nedocházelo k záměně, začalo se pro hrad u řeky Sázavy používat pojmenování Český Šternberk. V Rukopise královedvorském je popsána podobná událost spojená s postavou Jaroslava ze Šternberka, Zdeslavova syna, která byla po dlouhou dobu se skutečnou historickou událostí zaměňována. Jelikož však v popisované době žádný Jaroslav

¹⁰ Viz kap. 2 PROFIL RODU ŠTERNBERKŮ.

¹¹ V některých publikacích je uváděn rok 1242.

¹² Viz kap. 3 ERB ŠTERNBERKŮ A RODOVÉ HESLO.

¹³ Třetí hrad Šternberk byl na konci 13. století založen Zdeslavovým synem Jaroslavem severovýchodně od Telče a dodnes se z něj zachovaly pouze zříceniny.

nežil, je jasné, že se jedná pouze o legendu. Ta říká, že Tataři, kteří v první polovině 13. století ohrožovali Evropu, obléhali roku 1241 Olomouc a Jaroslav stál v čele její obrany. Vůdce Tatarů, Čingischánův syn Batu, zde byl zabit, vojsko se obrátilo na útěk a Jaroslav se tímto činem zasloužil o zastavení největšího tatarského tažení do Evropy (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Líbal, Líbalová, 1959; Mašek, 2003; Menclová, 1972; Mysliveček, Koubová, Vrbenská, 1995; Sedláček, 1998; Sejk, 2005).

4.2 Podoba hradu ve 13. a 14. století

Český Šternberk byl postaven před 770 lety na strategickém místě na ostrohu nad soutokem řeky Sázavy¹⁴ a potoka Blanice. Již v době svého vzniku se stal na našem území zcela ojedinělou stavbou. Protáhlý půdorys raně gotického hradu byl na obou stranách chráněn mohutnými věžemi. Na severní straně válcovou a na jihu obytnou hranolovou s tzv. štítovou zdí, obě stály nad hlubokými příkopy. Na východní straně hradního komplexu se nacházel palác a původní hradní kaple, na západní potom hradní zeď. Hradní brána byla situována západně od jižní hranolové věže. Šternberk se svou povahou podobal německým hradům, což společně s polohou nedaleko Prahy a vládou Jana Lucemburského znamenalo, že se na počátku 14. století mohl stát ještě stabilnějším sídlem, neboť zde vznikl prostor pro další úpravy. Konkrétně pro posílení obranného hradního systému o předsumutou třípatrovou hranolovou věž na severu, jejíž střílny směřovaly k východu a zajišťovaly tak kontrolu nad brodem přes Sázavu, a která byla se samotným hradem spojena hradbou (Heřman, 2009; Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Menclová, 1972; Mysliveček, Koubová, Vrbenská, 1995; Sejk, 2005; Tywoniak, 1982).

4.3 Český Šternberk v době husitské

Války v husitském období se Českého Šternberka naštěstí nedotkly, i když jeho majitel Petr ze Šternberka stál na katolické straně. Roku 1414 doprovázel litomyšlského biskupa Jana Železného na cestě do Kostnice. V letech 1419

¹⁴ Viz kap. 4.1 Založení hradu.

a 1420 se účastnil několika vojenských střetnutí proti husitům: u Nahorub, Sudoměře a Poříčí nad Sázavou. Padl však již 1. listopadu 1420 v bitvě pod Vyšehradem. Jeho vdova Perchta¹⁵ (†1447) přijala roku 1421 Čtyři artikuly pražské, čímž hrad zachránila před případnými útoky. Po ní dědil majetek syn Petr (†1439), který jej roku 1430 odkázal Aleši Holickému ze Šternberka (†1455), čímž hrad poprvé v historii přešel do rukou jiné větve rodu. I on se hlásil ke katolictví a byl věrný Zikmundovi. Roku 1434 bojoval v bitvě u Lipan, která znamenala konečnou porážku husitství (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Líbal, Líbalová, 1959; Mašek, 2003; Sedláček, 1998).

4.4 Český Šternberk za vlády Jiřího z Poděbrad

Přestože v době husitství stála většina rodu na katolické straně¹⁶, kolem roku 1444 se Jiří z Poděbrad (1420–1471) oženil s Kunhutou ze Šternberka (1422–1449)¹⁷. Ta se tak stala jeho první ženou, avšak zemřela ještě dříve, než nastoupil na český trůn. Jiří byl velice obratným politikem a nechtěl si dělat nepřátele, proto udílel katolíkům, se kterými byl spřízněn různé úřady, i z toho důvodu se roku 1448 Zdeněk ze Šternberka¹⁸ (†1476) stal nejvyšším purkrabím, byl však i rádcem Jiřího. Prameny o něm ale hovoří jako o velice sobeckém a pragmatickém člověku. Stal se mimo jiné i poručníkem Petra ze Šternberka (†1514), vnuka Aleše Holického, a jak bylo jeho zvykem, nechal také na Český Šternberk umístit své posádky (Letošníková, 1983; Mašek, 2003; Sejk, 2005).

Roku 1457 zemřel Ladislav Pohrobek, a tak musel český zemský sněm na počátku příštího roku rozhodnout o novém králi. Nasnadě bylo několik kandidátů, např. polský král Kazimír, Albrecht Rakouský, Vilém Saský apod. Jiřímu z Poděbrad, zemskému správci, se ovšem podařilo získat si na svou stranu nejenom kališníky, ale i některé členy panské kurie, která se ho obávala z náboženského hlediska, ale i z důvodu posilování jeho moci. Mezi těmito členy byl mimo jiné již zmíněný Zdeněk ze Šternberka. S jejich pomocí byl tedy

¹⁵ Rozená z Kravař.

¹⁶ Viz kap. 4.3 Český Šternberk v době husitské.

¹⁷ Dodnes se na Českém Šternberku v Rytířském sále nachází erb znázorňující jejich spříznění. Viz Příl. 4 Erb Jiřího z Poděbrad a Kunhuty ze Šternberka.

¹⁸ Bratr Petra ze Šternberka, jehož dědicem se stal Aleš Holický. Viz kap. 4.3 Český Šternberk v době husitské.

roku 1458 zvolen za českého krále. Podporoval města, upravoval výši berní, v zemi rostl vliv nižší šlechty, což postupně začalo vyvolávat opozici vůči jeho osobě. Té se hodilo, že Jiří vede spor s papežem Piem II. ohledně tolerance katolictví i kališnictví, a proto proti němu dne 28. listopadu 1465 poprvé veřejně vystoupila v rámci jednoty Zelenohorské. V jejím čele stanul Zdeněk ze Šternberka, který se ke králi obrátil zády a který byl roku 1467 dokonce papežskou bulou potvrzen za jejího hejtmana. Jiří z Poděbrad si toto chování nenechal líbit a podnikl protioptatření. Dne 28. dubna 1467 oblehla královská vojska 6 hradů včetně Českého Šternberka. V čele armády stál Viktorín z Münsterberka (1443–1500), syn Jiřího z Poděbrad, s Burianem Trčkou z Lípy (†1468). Hrad byl odstřelován z praků umístěných na protějším vrchu¹⁹. Skutečným důvodem dobytí však bylo vyhladovění posádky na začátku srpna. Hrad byl dle dobové zprávy zruščen a darován Burianovi Trčkově z Lípy, po jeho smrti se od roku 1471 stal majitelem Čeněk z Kunštátu (1458–1488) (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Líbal, Líbalová, 1959; Mašek, 2003; Mysliveček, Koubová, Vrbenská, 1995; Sedláček, 1998; Sejk, 2005; Tywoniak, 1982).

4.5 Navrácení hradu Šternberkům a následná přestavba

Dlouhých 12 let nepatřil Český Šternberk rodu Šternberků, změna nastala až roku 1479, kdy byl vrácen Petru Holickému (†1514). Ten se jej už dříve snažil dobýt vojensky, ale musel počkat na milost od krále Vladislava Jagellonského, který v této době navracel dříve zabraný či získaný majetek původním majitelům (Mysliveček, Koubová, Vrbenská, 1995).

Poté mohla začít obnova a přestavba, která měla zdokonalit obranyschopnost hradu. Zahájil ji Petr Holický a pokračoval v ní jeho syn Jan (†1548). Probíhala na konci 15. a na počátku 16. století. Stavebním stylem byla pozdní, tzv. jagellonská gotika. V prostoru hradu přibýly nové budovy na severovýchodní, jižní a západní straně, čímž se značně zmenšil prostor vnitřního nádvoří. Tímto hrad dostal jednodušší podobu. Během přestavby došlo ovšem ke znehodnocení prostoru původní hradní kaple. K posílení hradního opevnění přispěly dvě věže. Jižní válcová věž s cimbuřím vybudovaná na skále, byla přístupná ve výši prvního patra, měla

¹⁹ Dodnes je nazýván Prakem, pravděpodobně kvůli této události.

výšku 14 m a zdi o síle 3,5 m. Vznik druhé bašty umístěné přibližně 200 m jižně od hradu je datován do roku 1480. Má ostrý břít a je chráněna vlastní hradbou ve tvaru podkovy a příkopem. Ve vnitřním prostoru se nacházejí chodbičky zakončené střílnami. Přizemí je tvořeno lahvovitě tvarovanou místností se čtvercovým otvorem ve stropě, která sloužila jako zásobárna potravin a později snad jako vězení, proto je tato stavba dodnes nazývána hladomornou²⁰. Vznikl tak hrad s velice moderním opevněním. Důsledkem však bylo, že majitel Jan po sobě zanechal dluhy. Tato úprava Českého Šternberka znamenala poslední velkou změnu v jeho stavebním vývoji (David, Soukup, Thoma, 2007; Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Tywoniak, 1982).

4.6 Český Šternberk za třicetileté války

Události třicetileté války se Českého Šternberka dotkly hned dvakrát. Poprvé roku 1627, kdy byl hrad vytlučen vzbouřenými sedláky²¹. Podruhé v posledních letech války. V Posázaví se nacházely lokality, ve kterých bylo uskladňováno obilí, mouka a chleba pro armádu. Koncem ledna 1640 se hrad dokonce stal na přechodnou dobu útočištěm „nejvyššího velitele vojenských sborů v Čechách, zemského gubernátora arciknížete Leopolda Viléma“ (Letošníková, 1983, s. 11). V červenci 1648 získal stálou vojenskou posádku, jež měla chránit cestu zabezpečující dopravu zásob do Saska a zneškodňovat švédské oddíly. Tvořili ji jak pěšáci, tak i jízda. Jelikož vojsko krajinu velice zdrancovalo, byla toto velice těžká zkouška pro celé panství. Obyvatelstvo mělo nedostatek potravin, muselo robotovat 6 dní v týdnu, platit vysoké daně apod. (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Tywoniak, 1982).

4.7 Český Šternberk ve 2. polovině 17. století a v 18. století

Po třicetileté válce došlo k obnově hradu a k raně barokní přestavbě, čímž se část hradu fakticky proměnila v zámek, protože hradní opevnění ztratilo svou funkci. Na horním nádvoří přibýlo nové schodiště vedoucí do 2. patra, kde na přání

²⁰ Viz Příl. 5 Současná podoba hladomorny.

²¹ Důvodem těchto bouří byl císařský mandát z roku 1624, kvůli němuž byli nekatolíci diskriminováni, mučeni a města byla obsazována vojenskými posádkami.

majitele hradu Václava Jiřího (†1682) vznikl nový veliký barokní sál, tzv. síň předků²². V její podélné ose se nacházela nová kaple zasvěcená sv. Šebestiánovi²³, která nahradila původní gotickou. Autorem oltářního obrazu umučení sv. Šebestiána byl Anton Stevens²⁴. Je historicky dokázáno, že mezi lety 1660–1667 působil na Českém Šternberku vlašský štukatér Carlo Brentano, jenž vyzdobil barokní komnaty. Kromě jiných i již zmíněnou kapli a síň předků, v níž „široký pás štukových reliéfů vytvořil jakýsi slavnostní věnec kolem podstropní římsy a v něm v bílých kartuších zářily malované erby“ (Letošníková, 1983, s. 15) (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Tywoniak, 1982).

Když roku 1712 zemřel Václav Jan a s ním celá holická větev po meči²⁵, přešlo vlastnictví Českého Šternberka na jeho dceru Annu Marii Amabílii. Jejím manželem se stal Jan Maxmilián hrabě Götz, který se zasloužil o několik dalších změn. Na severním předhradí nechal zřídit tzv. dolní zámek²⁶. V přízemí se nacházely 2 stáje pro koně a 2 kolny pro kočáry, v patře potom kuchyň a 7 pokojů užívaných jako byty pro služebnictvo. Na protějším břehu Sázavy díky němu vznikla obrovská zahrada s letohrádkem, jenž obsahoval veliký sál uprostřed a dva pokoje a kuchyň po stranách. V domku zde bydlel dokonce zahradník, který se staral nejenom o zahradu, ale i o zeleninu pro panskou kuchyň. Po smrti rodičů zdědila Český Šternberk Marie Barbora, která uzavřela sňatek s Františkem Antonínem z Roggendorfu. Toto období nebylo pro hrad zrovna šťastným. Majitelé žili moderně, v přepychu, a tak docházelo k jeho úpadku. Roku 1760 se dokonce muselo přistoupit k dražbě, v níž panství koupil Michal Čejka z Olbramovic. Díky jeho snaze zvelebovat okolí vzniklo roku 1771 několik soch světců, např. sv. Vendelína²⁷, sv. Františka Xaverského²⁸ nebo sv. Prokopa²⁹ a zahrada u letohrádku byla přeměněna ve francouzský park³⁰. V roce 1795 Český Šternberk opět změnil majitele, tentokrát se jím stal „Ferdinand svobodný pán Hirsch ze Sternfeldu, nobilitovaný

²² Dnes též označovaná jako rytířský sál.

²³ Sv. Šebestián žil ve 3. století našeho letopočtu v Římě. Za jeho křesťanskou víru ho chtěl nechat císař zabít lučištníky, on však za pomoci jedné vdovy přežil. Myslel si, že císaře obměkčí, a proto se za ním znovu vypravil. Byl však utlučen k smrti.

²⁴ Malíř nizozemského původu. Jeho otec Pieter Stevens působil jako dvorní malíř císaře Rudolfa II. Anton Stevens byl současníkem Karla Škréty, významného českého malíře období baroka. Jejich díla často zaměňována. Tento obraz byl dříve také mylně připisován K. Škrétovi.

²⁵ Viz kap. 2.2.1 Holičtí.

²⁶ Viz Příl. 6 Současný pohled na dolní zámek ze schodiště vedoucího ke vchodu do hradu.

²⁷ Viz Příl. 7 Socha sv. Vendelína.

²⁸ Viz Příl. 8 Socha sv. Františka Xaverského.

²⁹ Viz Příl. 9 Socha sv. Prokopa.

³⁰ Viz Příl. 10 Letohrádek s parkem v roce 2006.

zemský advokát“ (Kopečková, 1998, s. 3). Již v té době se mu však dostalo veliké kritiky za přestavby, které kazily ráz památky. Na jižní straně byla vytvořena terasa a z přízemí válcové bašty altán (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Líbal, Líbalová, 1959; Sedláček, 1998; Tywoniak, 1982).

4.8 Český Šternberk v 19. století

Majetek po Ferdinandovi Hirschovi získala dcera Luisa, jež se provdala do chorvatsko-maďarského rodu Somsichů ze Saardu. Roku 1829 nechala zhotovit kamenný most vedoucí přes jižní příkop. V roce 1841 koupil hrad od jejího syna Adolfa Zdeněk ze Šternberka (1813–1900), jehož strýc Kašpar Maria Šternberk zemřel roku 1838 a zanechal mu dědictví, díky němuž si tuto investici mohl dovolit (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Líbal, Líbalová, 1959; Tywoniak, 1982).

Za zmínku jistě stojí, že Český Šternberk v této době patřil jako jeden z mála hradů i po 600 letech potomkům svého zakladatele. Jelikož Šternberkové neměli v 19. století hrad jako své trvalé sídlo, nedocházelo zde k dalším stavebním úpravám, čímž zůstal zachován historický ráz stavby (Letošníková, 1983).

4.9 Český Šternberk ve 20. století

Zdeněk ze Šternberka zemřel v roce 1900 a majetek odkázal synovi Aloisovi (1850–1907), který hrad vlastnil až do své smrti. Za jeho působení se Český Šternberk dočkal v letech 1904–1905 poslední úpravy před vypuknutím první světové války. Byl opraven a majitel zde nechal udělat i vodovod a elektrické osvětlení. Po Aloisovi hrad zdědil jeho synovec Jiří ze Šternberka (1888–1965) (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983; Líbal, Líbalová, 1959).

Ten se společně se svou matkou Karolinou, „rozenou hraběnkou Thurn–Valsassina–Como–Vercelli“ (Kopečková, 1998, s. 4), zasloužil během první poloviny 20. století o nové vybavení dle dobové módy. „*Princip intimního salónu anglického typu měnil i bývalé reprezentační sály v obytné společenské místnosti. Podle tohoto řádu patřil do velkých salónů, jídelen a hal nábytek těžší, tmavě mořený, salónky intimní se vybavovaly zařízením světlým. V prvním případě převládaly styly od renesance po barok, ve druhém vládly předlohy rokoka a klasicismu,*

bílé a zlacené lišty nábytku i rámu na stěnách, světlé tapety, ozdobné lehké vitríny s porcelánem, skupiny miniatur a vějířů na zdi. V nástěnné výzdobě velkých společenských místností naopak převládal tmavý „galerijní“ tón, odpovídající ladění celého prostoru.“ (Letošníková, 1983, s. 20) (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983)

Po komunistickém převratu v roce 1948 a „revizi pozemkové reformy“ (Tywoniak, 1983, s. 10) roku 1949 byl hrad Jiřímu vyvlastněn, avšak jako jediný člen české šlechty mohl na svém sídle zůstat a působit zde jako kastelán. Mezi lety 1964–1969 proběhla z iniciativy státní památkové péče opatření, která zabezpečila základy a zdivo. Rovněž došlo ke zrestaurování bohaté štukatury, bylo odkryto původní pozadí reliéfů a ve žlutém salónu objevena výzdoba, která pravděpodobně vznikla kolem roku 1800. Na konci 70. a na počátku 80. let vznikla v dolním zámku expozice věnovaná dějinám Českého Šternberka. Roku 1992 byl hrad v restituci vrácen panu Zdeňkovi Sternbergovi (*1923)³¹, synovi Jiřího (Letošníková, 1983; Mašek, 2003; Tywoniak 1982).

³¹ Viz kap. 7.5 Zdeněk Sternberg.

5 HRAD V SOUČASNOSTI

Pod pojmem hrad Český Šternberk³² si dnes vybavíme jeden z mála zachovaných středověkých hradů s původním mobiliářem. Za toto vděčí svým majitelům, hrabatům ze Šternberka, kteří se o něj s výjimkou mezi lety 1712–1841 a 1949–1992 starali a starají až dodnes. Všichni z rodu se snažili dbát o to, aby byl zachován historický ráz stavby pro další generace, od počátku kladli důraz na tradice a historické hodnoty, i z tohoto důvodu můžeme dnes pozorovat značný rozdíl mezi Českým Šternberkem a ostatními hrady a zámky.

5.1 Český Šternberk ve filmu

Pro svůj starobylý ráz patří Český Šternberk i k velice zajímavým místům pro filmaře. Vznikla zde řada pohádek. Za všechny lze zmínit např. v roce 1979 známá Arabela nebo Anděl Páně z roku 2005.

5.2 Financování hradu

Český Šternberk je v současné době v soukromém vlastnictví, proto není možné čerpat finance ze státního rozpočtu a nynější majitel, Zdeněk Sternberg (*1923), nemá dostatek vlastních prostředků, aby mohl dotovat nezbytné opravy hradu, tudíž je velice důležité, že se na hradě rok od roku zvyšuje počet návštěvníků. Ze vstupného se financují platy zaměstnanců a veškeré výdaje nezbytné pro chod hradu a jeho zachování budoucím generacím.

5.3 Tradiční prohlídka

V současnosti jsou návštěvníci během prohlídky provedeni 15 místnostmi a sály.

³² Viz Příl. 11–13 Současná podoba hradu Český Šternberk a Příl. 14 Večerní pohled na hrad Český Šternberk.

První je schodiště vyzdobené mědirytinami s výjevy ze třicetileté války³³ a zbraněmi z 18. a 19. století, kromě jiných i vzduchovkou, která patřila Kašparu Mariovi Šternberkovi (Letošníková, 1983).

Největší místnost hradu je označována jako rytířský sál. Vznikla ze síně předků³⁴, v níž byly původní portréty nahrazeny obrazy generálů, také z období třicetileté války. I zde může ovšem návštěvník najít výjimku, a to v podobě kopie portrétu českého krále Jiřího z Poděbrad³⁵. Originál se nachází v galerii českých králů na zámku v Častolovicích ve východních Čechách. Konečnou podobu získal sál roku 1911, kdy byly zvýšeny stropy a zavěšeny dva lustry z českého křišťálu. K mobiliáři dále patří šperkovnice vykládaná polodrahokamy ve stylu italské renesance, barokní sekretář vykládaný dřevem a slonovinou a v neposlední řadě sedací souprava chipendale³⁶ (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983).

V podélné ose sálu se nachází kaple zasvěcená sv. Šebestiánovi³⁷. Na oltáři se nachází pozlacený kříž z poloviny 18. století, dále relikviář a ostatky sv. Silvestra a dvě pozlacené rokokové sošky. Jedna představuje sv. Jana Nepomuckého a druhá sv. Alžbětu. Po obvodu oválného okna nad oltářem je vyřezán hebrejský nápis Jahve, tzn. Bůh (Kopečková, 1998).

Třetí místnost prohlídky nazýváme podle původní barvy tapet a potahové látky na nábytku žlutým salónekem. Nábytek ve stylu Ludvíka XVI., kachlová kamna z počátku 19. století i vídeňský a míšeňský porcelán vytvářejí neobyčejnou harmonii. Na stěnách visí tři portréty žen, z nichž největší vyobrazuje dámu v černém³⁸, Karolinu ze Šternberka, babičku nynějšího majitele. Obraz vznikl roku 1892 a jeho autorem je František Ženíšek³⁹ (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983).

Za typický příklad rokokového nábytku v dámském neboli růžovém salóнку lze zajisté považovat lehátko „*chaise-longue (dlouhá židle, fr.)*“ (Kopečková, 1998, s. 8). Za zmínku stojí i sekretář vykládaný slonovinou do vzorů rostlinných ornamentů, stejně jako dva portréty. První je dílem Josefa Steinera z roku 1931. Jedná se o kopii originálu z roku 1850 vyobrazující Marii Gabrielu Palffy Daun,

³³ Viz kap. 7.4.1 Sběrka mědirytin.

³⁴ Viz kap. 4.7 Český Šternberk ve 2. polovině 17. století a v 18. století.

³⁵ Viz Příl. 15 Portrét Jiřího z Poděbrad v rytířském sále.

³⁶ Výrobce byl Thomas Chipendale ve 2. polovině 18. století v Anglii.

³⁷ Viz kap. 4.7 Český Šternberk ve 2. polovině 17. století a v 18. století.

³⁸ Viz Příl. 16 Portrét Karoliny Šternberkové ve žlutém salóнку.

³⁹ Žil mezi lety 1849–1916. Patřil ke generaci umělců, kteří se podíleli na výzdobě Národního divadla. Byl uznáván jako portrétista, vytvořil na 80 podobizen.

matku Karoliny Šternberkové, v dětském věku. Druhý potom zvěčňuje Františka Damiána Šternberka (1667–1723), který se zasloužil o barokní přestavbu Šternberského paláce na Malostranském náměstí v Praze⁴⁰ (Kopečková, 1998).

Pátou zastávkou návštěvníků během prohlídky se stane neveliká místnost s obrovským historickým a kulturním významem. Jedná se o knihovnu obsahující více než dva tisíce svazků knih, tisků a listin. Můžeme zde nalézt historické práce, encyklopedie, ale i dobrodružnou literaturu apod. Nejstarší díla pocházejí ze 17. století, většina ovšem vznikla v 19. století. Základ knihovny tvořila díla věnující se genealogii šternberského rodu, která vznikla na podkladě rodopisu Václava Jiřího Holického (†1682), „především „*Aetas Aurea familiae Sternbergicae*“⁴¹... Viléma z Glauchova vydaný r. 1698 v Praze a tamtéž roku 1732 vydané „*Geschichte derer Helden von Sternberg*“⁴² (Kopečková, 1998, s. 9–10) od Johanna Tannera a „*Beweis, dass die Familie derer Grafen von Sternberg zu denen alter Grafen und Herren des Reichs zu rechnen seinen*“⁴³ z roku 1747 atd. (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983)⁴⁴.

Druhou největší místností hradu je jídelna zajímavá především portréty členů rodiny. Nejpozoruhodnější dílo „*Zdeněk Konopištský s českým poselstvem před Karlem VII., králem francouzským*“⁴⁵ italského autora Francesca Marchettiho znázorňuje poselství českého krále Ladislava Pohrobka vedené Zdeňkem ze Šternberka⁴⁶, na francouzský dvůr v roce 1457. Obraz ukazuje poselství v době, kdy ho přijme francouzský král. Zdeněk ze Šternberka, muž v zeleném uprostřed, žádá o ruku princezny Magdaleny, dcery Karla VII. pro Ladislava Pohrobka⁴⁷. Původně se nacházel ve šternberském zámku Troja v Praze, roku 1842 byl však vydražen a novým majitelem se stal Zdeněk ze Šternberka (1813–1900). Další dva velké portréty patří Oldřichu Adolfu Vratislavovi ze Šternberka (†1703) a Václavu Vojtěchovi ze Šternberka (†1708). Oba na sobě mají slavnostní oděv členů Řádu zlatého rouna (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983).

⁴⁰ Dnešní součást komplexu budov Poslanecké sněmovny.

⁴¹ V překladu Zlatý věk šternberského rodu.

⁴² V překladu Dějiny hrdinů ze Šternberka. Viz Příl. 17–18 Ukázka z díla *Geschichte derer Helden von Sternberg*.

⁴³ V překladu Důkaz, že rodina hrabat Šternberků byla počítána ke starým hrabatům a pánům říše.

⁴⁴ Kromě této knihovny se na hradě nachází ještě soukromá knihovna pana Zdeňka Šternberka obsahující více než 9000 svazků knih.

⁴⁵ Viz Příl. 19 Zdeněk Konopištský s českým poselstvem před Karlem VII., králem francouzským.

⁴⁶ V této době nejvyšší purkrabí.

⁴⁷ Při návratu poselstva zpět do Čech ovšem Ladislav Pohrobek nečekaně zemřel a českým králem se stal Jiří z Poděbrad. Viz kap. 4.4 Český Šternberk za vlády Jiřího z Poděbrad.

Další místnost, orientální předpokoj, je zařízena ve stylu tzv. chinoiserie, protože zejména v první polovině 18. století se stalo dovážení nebo napodobování orientálního zboží módní záležitostí. Bitvy prince Evžena Savojského připomínají rytiny, které visí na stěnách (Kopečková, 1998).

Ve snídaňovém salónu můžou návštěvníci hradu vidět několik exemplářů mědirytin z období třicetileté války⁴⁸ (Kopečková, 1998).

Autenticky zařízená pracovna Jiřího ze Šternberka (1888–1965) připomíná svého majitele, otce nynějšího majitele, nejenom nábytkem, ale i fotografií z roku 1956 od vídeňského fotografa Ericha Lessinga. Právě v této místnosti vznikl netradiční obrázkový rodokmen⁴⁹ skládající se z malých portrétů posledních generací Šternberků pořízených ve 30. letech 20. století Josefem Steinerem (Kopečková, 1998).

V předpokoji návštěvníky zaujme „*kolekce ručně malovaných vějířů francouzského a německého původu*“ (Kopečková, 1998, s. 14) (Kopečková, 1998).

Jedenáctá místnost prohlídky, kuřácký salón, je též tematicky věnována osobnosti z rodu Šternberků, tentokrát Filipovi Šternberkovi (1852–1924)⁵⁰, otci Jiřího Šternberka. U dveří do následujícího pokoje visí jeho podobizna od rakouského malíře Sigmunda L' Allemanda (Kopečková, 1998).

Dvanáctý pokoj připomíná život české postavy šternberského rodu, která je české veřejnosti asi nejvíce známá, Kašpara Marii Šternberka (1761–1838)⁵¹. Jsou zde ovšem k vidění i portréty jeho dvou bratrů, Jana Nepomuka (1753–1789)⁵² a Jáchyma (1755–1808)⁵³ (Kopečková, 1998).

Další zastávkou na prohlídce se vždy stane ložnice demonstrující způsob bydlení na konci 17. a počátku 18. století, ke kterému neodmyslitelně patří mohutný nábytek, bohatá řezbářská práce, spirálové sloupky a intarzie (Kopečková, 1998).

Lovecký salón⁵⁴ zdobí 167 trofejí, jež pocházejí převážně ze šternberského panství. Každá z nich je řádně popsána údaji o tom, kdy, kde a kým byla ulovena (Kopečková, 1998).

⁴⁸ Viz kap. 7.4.1 Sběrka mědirytin.

⁴⁹ Viz Příl. 20 Obrázkový rodokmen a Příl. 21 Obrázkový rodokmen - detail.

⁵⁰ Viz kap. 7.3 Filip Šternberk.

⁵¹ Viz kap. 7.2 Kašpar Maria Šternberk.

⁵² Viz Příl. 22 Dětský portrét Jana Nepomuka.

⁵³ Viz kap. 7.1 Jáchym Šternberk a Příl. 23 Dětský portrét Jáchyma Šternberka.

⁵⁴ Viz Příl. 24 Lovecký salón.

Prohlídka končí na chodbě nad schodištěm, po kterém návštěvníci na začátku přicházejí. Kromě již několikrát zmíněných mědirytin tvoří výzdobu i zbraně, především lovecké pušky z 18. a 19. století a obrazy od Filipa Šternberka (1852–1924)⁵⁵.

5.4 Příležitostné akce pořádané hradem

Klasická prohlídka není však jediná možnost, která je milovníkům historie a jejich ratolestem nabízena. V roce 2010 proběhl v okolních lesích i netradiční dětský den pojatý jako cesta za princeznou. Tato akce nebyla předem zveřejněna, a tudíž se stala pro děti, které hrad navštívily, velikým překvapením. Na konci sezóny je každoročně pořádána netradiční prohlídka v kostýmech, tzv. Putování šternberskou historií⁵⁶. V každé místnosti se návštěvník setká s významnou osobností rodu, od které se dozví zajímavé informace v souvislosti s Českým Šternberkem, což jistě zaujme nejenom děti, ale i dospělé. Kromě toho je vždy připraven i doprovodný program⁵⁷.

Všechny tyto akce, které jsou na Českém Šternberku pravidelně pořádány, dělají z hradu zvláštní a poutavé místo, a proto se těší stále větší návštěvnosti.

⁵⁵ Viz kap. 7.3.1 Filip Šternberk jako malíř.

⁵⁶ Viz Příl. 25 Pozvánka na Putování šternberskou historií 2010.

⁵⁷ Viz Příl. 26 Program Putování šternberskou historií 2010 a Příl. 27 Dělostřelci – Putování šternberskou historií 2009.

6 POVĚSTI SPOJENÉ S HRADEM

K Českému Šternberku se dle knihy *„Tajnosti českých hradů a zámků“* vážou dvě pověsti o pokladu.

6.1 Lakomý šlechtic a jeho purkrabí

První vypráví o šlechtici, který sídlil na Českém Šternberku. Jednoho dne prodal statek ve svém panství a obdržel za něj sto tisíc zlatých. Protože byl velmi lakomý a bál se o svoje peníze, uložil je do železem kované truhly se spoustou zámků. Musel však odjet k císařskému dvoru do Vídně, a tak si polovinu peněz vzal s sebou a polovinu svěřil svému purkrabímu Hynkovi. Hynek byl starší spolehlivý muž. Když mu šlechtic podával klíče od truhly, řekl: *„Ručíš mi za ně svým životem“* (Bauer, 2004, s. 67). Hynek bral svou zodpovědnost vážně, proto se mu zdálo, že je poklad v této truhle nápadný jak pro zloděje, tak i pro služebnictvo. Zlaťáky tedy vyndal a skryl je na vhodnější místo (Bauer, 2004).

Náhle však musel neodkladně odcestovat. Při návratu ho ranila mrtvice a spadl z koně na dohled hradní brány. Sloužící k němu okamžitě přiběhli a zavolali hradního kaplana. Purkrabí mu chtěl něco říct, ale on nerozuměl. Poté byl přenesen do hradu a ještě té noci zemřel (Bauer, 2004).

Zpráva o této události byla ihned odeslána do Vídně. Šlechtic, který se bál o svůj majetek, se okamžitě vrátil na hrad a vyptával se kaplana, co mu Hynek před smrtí řekl. Jedinou odpovědí mu ovšem bylo: „Nic.“ Potom začal plakat a lidé si mysleli, že jejich pán přece jenom není tak necitlivý, jak se vždy zdálo a že má dobré srdce. Jeho jediným důvodem k pláči byl ale strach o zlaťáky (Bauer, 2004).

Začal prohledávat hrad, stáje, sklepy, skálu pod hradem, sliboval odměnu za nalezený poklad, bylo mu to však k ničemu. Poklad se nenalezl (Bauer, 2004).

6.2 Otevírání skály na Velký pátek

Druhá pověst není typická pouze pro hrad Český Šternberk. Jedná se o poklad ukrytý ve skále, která se každý rok na Velký pátek v pravé poledne otevře.

Zlaté dukáty se potom sypou do řeky Sázavy a poutník jdoucí okolo může na dně vidět cosi se třpytit (Bauer, 2004).

6.3 Postoj Šternberků vůči těmto pověstem

Majitel hradu, pan Zdeněk Sternberg, žádnou pověst nevypráví. Mezi zeměstnanci se jich sice několik šířilo, kromě jiných i o ohnivém psu, jehož údajné stopy najdeme v kapli zasvěcené sv. Šebestiánovi a na schodišti vedoucím do hradu⁵⁸, avšak on jim zakázal vyprávět je návštěvníkům, neboť „*historie se musí podávat taková, jaká je*“ (Votýpka, 2010, s. 287) (Votýpka, 2010).

⁵⁸ Viz Příl. 28 Stopy ohnivého psa.

7 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI RODU ŠTERNBERKŮ

7.1 Jáchym Šternberk

Jáchym Šternberk se narodil dne 14. srpna roku 1755 jako prostřední ze tří bratrů. V mládí byl vychováván Františkem Martinem Pelclem. Poté se dal na vojenskou kariéru a působil v císařském vojsku. Za své zásluhy při vpádu pruských vojsk do Čech v letech 1778–1779 byl velícím generálem Laudonem pochválen a jmenován jeho pobočníkem (Majer, 1997; Mašek, 2003).

Ve svých třiceti letech se však této kariéry vzdal a začal se věnovat přírodním vědám. Jeho zájem vzbudila nejen matematika, geometrie a chemie, ale především metalurgie (Mašek, 2003).

Jeho velikou zálibou bylo rovněž cestování. Mnoho cest podnikl se svým bratrem Kašparem Šternberkem (roku 1786 se jednalo o cestu do Švýcar, kde se zabývali mineralogickými zvláštnostmi, v roce 1805 se vydali prozkoumat Šumavu a tři roky poté podnikli výlet s trasou Klagenfurt – Villach – Korutany – Štýrsko – Horní Rakousko – Čechy) (Majer, 1997).

Na svém panství podporoval rozvoj hornictví a zpracování železa. V uhelných dolech našel pravěkou květenu, na kterou upozornil i svého bratra Kašpara, se kterým ho tedy nespojovalo pouze cestování, ale i vědecké bádání v Čechách. Roku 1784 založil železárnou v Darové, v níž se nacházela dřevouhelná vysoká pec. Proces tavení však neprobíhal jenom v ní, ale i v plamenné peci vytápěné černým uhlím. Už ve své době se jednalo o velice moderní provoz (Majer, 1997; Mašek, 2003).

Od roku 1790 se Jáchym Šternberk stal členem Královské české společnosti nauk, v témže roce dne 31. října podnikl i let balónem s Francouzem Jeanem Pierrem Blanchardem, který už o pět let dříve přelétl kanál La Manche. Jako správný vědec se vybavil přístroji (barometry, teploměry apod.). Balón neměl klasický koš, kolem spodní zúžené části byl pouze jakýsi ochoz, v jehož středu se nacházelo ústí plnící se horkým vzduchem a hubka nasáklá lihem, jejímž plamenem se vzduch ohříval. Start proběhl v Královské oboře⁵⁹. Během letu však nastaly potíže, nejprve v podobě turbulence, při které velká část Jáchymových přístrojů vypadla,

⁵⁹ Dnešní Stromovka.

potom se balón dostal do teplého proudu a začal prudce stoupat. Posádka uhasila lihový plamen a Blanchard poté ještě prořízl obal. V důsledku toho začal balón padat, jedinou možností na zmírnění pádu bylo vyházet vše nepotřebné, což také oba udělali. Nakonec tvrdě přistáli v Bubenči, naštěstí přežili. Let tehdy trval přibližně hodinu a oba vzduchoplavci se pohybovali ve výšce asi 1700 m (Mašek, 2003).

O dva roky později podnikl další cestovatelskou výpravu, tentokrát s Josefem Dobrovským. Právě na ní získal další poznatky z oblasti železářství a stal se odborníkem, který mohl vylepšit výrobní technologii na svém panství. Cílem výpravy se měla stát Čína. Cestovali ve třech kočárech, v prvním Jáchym Šternberk se svým přítelem Josefem Dobrovským, ve druhém zavazadla a ve třetím chemická laboratoř. Cesta vedla přes Německo, Dánsko, Švédsko a Finsko do Petrohradu. Josef Dobrovský se poté odpojil a Jáchym pokračoval do Moskvy, kde u něj našli poznámky psané v němčině, označili ho za rakouského špióna a vyhostili (Majer, 1997; Votýpka, 2010).

Dne 18. října roku 1808 Jáchym Šternberk náhle zemřel. Panství po něm zdědil bratr Kašpar Maria (Majer, 1997).

7.2 Kašpar Maria Šternberk

Kašpar Maria Šternberk⁶⁰ patřil k významným představitelům první fáze českého národního obrození, ostatně jako mnoho dalších šlechticů. Nejenom české, ale i zahraniční rody žijící na našem území podporovaly český jazyk, rozvoj kultury, organizovaly různé spolky a vědecké společnosti...

Kašpar Maria Šternberk se narodil 6. ledna 1761 v Praze. Jméno Kašpar nedostal ani podle data narození, ani podle legendy o betlémské hvězdě, o které dnes víme, že vznikla mnohem později, jak by se zdálo, ale podle tehdejšího zvyku šlechty. Po narození dítě nemělo jméno. Když šlo ke křtu, žebrák sedící na schodech u kostela mu za odměnu propůjčil své a stal se jeho kmotrem, čímž byl zabezpečen do konce života (Majer, 1997).

Mládí strávil v rodinném kruhu. Jeho otcem byl bývalý důstojník císařské armády Jan ze Šternberka (1713–1798), matkou Anna Josefa hraběnka Kolo-

⁶⁰ Viz Příl. 29 Portrét Kašpara Marii Šternberka a Příl. 30 Kašpar Maria Šternberk.

vratová Krakovská (1726–1790), velmi vzdělaná žena, která měla obrovský vliv na jeho duševní rozvoj. Jeho vzdělání zabezpečovali domácí učitelé, od služebnictva se postupně naučil česky⁶¹. Mladý muž v jeho postavení měl dvě možnosti, rozhodnout se pro duchovní nebo vojenskou kariéru. Jelikož považoval svého otce i dva starší bratry za své vzory, rozhodl se pro kariéru vojenskou a jako sedmnáctiletý se pokusil vstoupit do armády. Bratři mu to ovšem rozmluvili, a tak roku 1777 začal studovat filozofii na pražské univerzitě. V roce 1779 se definitivně vzdal myšlenky na vojenskou kariéru a počátkem prosince opustil Prahu, aby mohl odjet do Říma a zde se věnovat studiu teologie. Měl však problémy s tamějšími autoritami, a tak roku 1782 studium ukončil a na přelomu let 1782 a 1783 odcestoval do Řezna, kde měl nastoupit na místo kanovníka řezenské kapituly, které bylo však nakonec obsazeno starším kanovníkem. Poté cestoval, zajímal se o politiku a seznámil se s osobnostmi, které měly značný vliv na jeho pozdější zájem o botaniku. Dne 28. června 1785 odjel zpět do Řezna, neboť byl vyzván k nástupu do již zmíněné funkce. „*Netajil se odporem proti neosvícenému absolutismu, v jehož zásadách byla prosazována centralistická opatření, bez ohledu na práva národů monarchie. V zásadě byl liberálem, tolerantním v náboženských otázkách, zastávajícím ideály lidskosti a obecného pokroku...V tomto směru byl kosmopolitou aristokratického typu, usilujícím v zájmu humanity o mravní povznesení všeho lidstva a o vytvoření nejvhodnějších podmínek pro rozvoj kultury.*“ (Majer, 1997, s. 27–28) (Líbal, Líbalová, 1959; Majer, 1997)

V únoru 1789 zemřel jeho nejstarší bratr Jan Nepomuk a následujícího roku jeho matka. Vzhledem k tehdejší politické situaci začal zvažovat své setrvání v kariéře církevního hodnostáře a začal se více věnovat přírodním vědám. Na jaře roku 1790 vznikla v Řezně Botanická společnost, jež byla sdružením zájemců o organickou přírodu. Kašpar Maria Šternberk se seznámil s G. Fr. de Brayem⁶² a i pod jeho vlivem do společnosti roku 1800 vstoupil. Ještě před tím však roku 1798 navštívil Čechy, důvodem byl pohřeb jeho otce (Majer, 1997).

V roce 1804 si zakoupil pozemek, kde začal budovat letní sídlo, ale především vlastní botanickou zahradu a park. Neopomněl ani prostory pro přírodovědeckou sbírku a knihovnu. Dne 12. listopadu téhož roku odcestoval do Paříže, kte-

⁶¹ Kromě češtiny ovládal Kašpar Maria Šternberk ještě aktivně němčinu, latinu, řečtinu, francouzštinu a pasivně angličtinu a hebrejštinu.

⁶² Francouzský botanik, žil mezi lety 1765–1832.

rá byla centrem přírodovědeckých výzkumů. Zde se seznámil s mnoha kapacitami v oboru a pod jejich vlivem se začal věnovat paleobotanice. Můžeme tedy říci, že tato cesta ovlivnila zbytek jeho života (Majer, 1997).

Koncem roku 1806 definitivně opustil teologický úřad. Po smrti bratra Jáchyma, zdědil roku 1808 radnické panství s přilehlými uhelnými doly. V březnu 1809, v průběhu čtvrté války proti Napoleonovi, bylo Řezno velmi zpustošeno. Kašparova sbírka semen a rozsáhlá knihovna byly naštěstí ušetřeny tohoto osudu. Jelikož se škody daly jen těžko napravit, Kašpar Maria Šternberk se rozhodl pro návrat do Čech, přestože se mu Řezno, jeho pětadvacetiletý domov, nechtělo opouštět. Roku 1814 vypracoval projekt pro svou novou botanickou zahradu na Březině (Líbal, Líbalová, 1959; Majer, 1997; Mašek, 2003).

Poté se věnoval botanice⁶³, paleontologii⁶⁴, myšlence vytvoření muzea⁶⁵, které by sloužilo široké veřejnosti a dějinám hornictví⁶⁶. Mezi lety 1821 až 1830 podnikl hodně výzkumných cest. „Podle svých možností a příležitostí zasahoval do hospodářského života v českých zemích a podílel se aktivně na jeho utváření.“ (Majer, 1997, s. 176). I přesto však zůstal především vědcem. Jeho „účast v hospodářské sféře byla projevem jeho základní životní zásady sloužit vlasti a jejímu vědeckému, kulturnímu a hospodářskému rozvoji“ (Majer, 1997, s. 176). Roku 1830 zemřel jeho bratranec František Josef Šternberk–Manderscheid, dva roky poté velmi dobrý přítel Johann Wolfgang Goethe. Kašpar Maria Šternberk si začal čím dál tím více uvědomovat své stáří, na které pomyslel již roku 1827, kdy si v Horním Stupně nechal zřídit hrobku. Od roku 1835 pocítoval i zdravotní problémy pohybového ústrojí, které se postupně zhoršovaly, v roce 1837 naposledy navštívil své milované Řezno. Dne 15. prosince 1838 ho ranila mrtvice a o pět dní později zemřel. Pohřeb se konal dne 23. prosince 1838 do již zmíněné hrobky. Dle jeho přání mu k nohám byla položena dvě geologická kladívka a několik květin (Líbal, Líbalová, 1959; Majer, 1997).

Všechna svá literární bohemika, literaturu, sbírku nerostů, vědecké práce a korespondenci i poznámky ke své biografii věnoval Národnímu muzeu. Jeho dědic Zdeněk Šternberk měl navíc této instituci ročně přispívat dvěma sty zlatých,

⁶³ Blíže viz kap. 7.2.1 Výzkum v oblasti botaniky.

⁶⁴ Blíže viz kap. 7.2.2 Výzkum v oblasti paleontologie.

⁶⁵ Blíže viz kap. 7.2.3 Národní muzeum.

⁶⁶ Blíže viz kap. 7.2.4 Dějiny hornictví.

kdyby se z této povinnosti chtěl vykoupit, musel by zaplatit rovných pět tisíc (Majer, 1997).

„Kašpar Šternberk byl především člověkem, pro nějž tvůrčí vědecká práce byla hlavní náplní života. I jeho posuzování doby, událostí a lidí mělo rysy vědeckého přístupu, se snahou o nejvyšší možnou objektivnost. Smyslem veškeré jeho činnosti a působení byla služba národu, jemuž se přes mnohaletý pobyt v cizině neodcizil.“ (Majer, 1997, s. 196).

7.2.1 Výzkum v oblasti botaniky

Kašpar Maria Šternberk se po celá léta věnoval botanice. V létě 1803 navštívil italské Bassano a Rétské Alpy, kde sbíral tamní horskou květenu a její soupis vydal pod názvem „*Catalogus plantarum quas in radio florae bassanensis mense Augusto 1803 florentes*“ (Majer, 1997, s. 47) (Majer, 1997).

Jeho první rozsáhlejší prací bylo zpracování cesty do Tyrol, kterou podnikl v roce 1796. Dílo vyšlo roku 1804 pod názvem „*Reise durch Tirol in die Österreichischen Provinzen Italiens*“⁶⁷ (Majer, 1997, s. 48). Snažil se zde čtivou formou popsat specifika krajiny, kterou procestoval. Navštívil mnoho důlních a textilních podniků, lomů apod. Jelikož se tento cestopis stal velice oblíbeným, roku 1811 došlo k jeho znovuvydání (Majer, 1997).

Roku 1807 upoutaly jeho pozornost lomikameny, kterým věnoval mnoho svého času, začal sbírat materiály a v roce 1810 vydal své první veliké botanické dílo, jež věnoval právě jim. Neslo název „*Revisio Saxifragarum iconibus illustrata*“ (Majer, 1997, s. 53) a Kašpara Mariu Šternberka zařadilo mezi botaniky evropského formátu. Jako první se totiž pokusil komplexně zpracovat a popsat druhy rodu *Saxifraga*. Tímto dílem pro něj ovšem problematika lomikamenů nekončila, bádál dále a v letech 1822 a 1831 k němu vydal dva samostatné dodatky (Líbal, Líbalová, 1959; Majer, 1997).

Botanika v českých zemích v této době nebyla ještě ani zdaleka na takové úrovni jako v jiných evropských státech. Po zřízení botanické zahrady na Březině uskutečňoval Kašpar Maria Šternberk další pokusy, při kterých používal novou metodu, podle níž rozpoznával různé odchylky téhož druhu a nedopouštěl se tedy

⁶⁷ V překladu Cesta Tyrolami v rakouských provinciích Itálie.

chyby jako mnoho jeho současníků, kteří tyto odchylky považovali za nový druh. Tímto dokázal, že česká botanika se může té evropské přinejmenším rovnat (Majer, 1997).

V roce 1817 vyšel první díl jeho pojednání „*Abhandlung über die Pflanzenkunde in Böhmen*“⁶⁸ (Majer, 1997, s. 69), o rok později díl druhý. Nalezneme zde dvě části a zároveň dvě hlediska. Kašpar Maria Šternberk se zde snažil uvést historický vývoj botaniky a kritickým pohledem zhodnotit botanickou literaturu vydanou v Čechách. Rozpracoval vývoj znalostí o rostlinách od středověku až po konec 16. století a určil jednotlivé druhy, které ostatní autoři označovali různými jmény. Objektivně dospěl k názoru, že česká botanika byla v 16. století na úrovni srovnatelné s evropskou (Líbal, Líbalová, 1959; Majer, 1997).

7.2.2 Výzkum v oblasti paleontologie

Další z mnoha jeho zájmů se týkal oblasti paleontologie. Probudila ho v něm návštěva Paříže roku 1804. Více se zkamenělinám začal věnovat ovšem až od roku 1815. Podnikal různé výzkumné cesty, k této vědě přistupoval objektivně, nepodléhal náboženským dogmatům a byl přesvědčen, že rostliny jsou závislé na svém prostředí a na podmínkách, které na ně působí, jako jsou např. klima, chemické procesy apod. (Majer, 1997).

V polovině roku 1820 začalo pod názvem „*Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt*“⁶⁹ (Líbal, Líbalová, 1959, s. 19) vycházet jeho nejvýznamnější dílo věnované pravěké květeně. Právě ono se stalo důvodem, proč je dnes považován za jednoho ze dvou představitelů klasické paleontologie⁷⁰. V letech 1821, 1823 a 1825 vyšly další tři sešity, kterými byl ukončen první díl. Jeho největší metodický přínos spočíval v myšlence, „že je *nutno zkoumat všechny podmínky, za nichž pravěká vegetace vznikala, vyvíjela se a diferencovala, a to srovnávacím studiem analogických současných zón a zjišťováním vztahů mezi pravěkou a recentní vegetací*“ (Majer, 1997, s. 102). Mezi lety 1833 až 1838 se i nadále věnoval výzkumu této oblasti a vydal opět ve čtyřech

⁶⁸ Roku 1819 vydal Antonín Puchmajer jeho český překlad pod názvem Pojednání o bylinářství v Čechách.

⁶⁹ V překladu Pokus o geognosticko–botanický popis flóry v dávnověku.

⁷⁰ Druhým představitelem je Adolf Theodor Brongniart.

sešitech druhý díl *Flory der Vorwelt*, čímž ukončil svou publikační činnost (Líbal, Líbalová, 1959; Majer, 1997).

Kromě paleobotaniky se však věnoval i paleozoologii. Zajímali ho především trilobiti. Roku 1825 uveřejnil svou stať „*Übersicht der in Böhmen dermalen bekannten Trilobiten*“⁷¹ (Majer, 1997, s. 105) (Majer, 1997).

7.2.3 Národní muzeum

Nejpodstatnější etapou v životě Kašpara Marii Šternberka je bezpochyby období spojené se zakládáním a budováním Národního muzea. Obával se, aby jeho sbírky nepřišly vniveč, jako už se tomu jednou málem stalo, chtěl, aby zůstaly zachovány pro další generace a mohly sloužit především vědeckému bádání, proto se začal zabývat myšlenkou vzniku muzea, které by sloužilo široké české veřejnosti (Líbal, Líbalová, 1959; Majer, 1997).

Na přelomu let 1816 až 1817 vznikla jakási přípravná skupina sestavená z lidí, kteří měli zájem na založení muzea v Praze. Dne 2. dubna 1818 představil František Klebelsberg na podnět Kašpara Marii Šternberka plán této zamýšlené instituce. Oba společně poté vytvořili text „*An die vaterländischen Freunde der Wissenschaften*“⁷² (Majer, 1997, s. 79), jenž byl dne 15. dubna téhož roku schválen nejvyšším purkrabím hrabětem Kolovratem a znamenal tak úvodní akt založení Vlasteneckého muzea (Majer, 1997).

Muzeum se mělo stát především vědeckým ústavem, který se bude snažit zpracovávat dosud neprobádanou tematiku, vypracuje vývoj české literatury a českých dějin společně se soupisem památek, přírodopis Čech, ale i přehled geologického vývoje. Tyto materiály by posléze nemělo pouze shromažďovat, ale také využívat k vědecké činnosti a vydávat o nich vědeckou literaturu (Majer, 1997).

Roku 1821 si utvářející se muzeum pronajalo část Šternberského paláce na Hradčanském náměstí⁷³. Roku 1822 mu věnoval své přírodovědecké sbírky v počtu 8500 vzorků, dále část své knihovny, tzn. 4061 svazků a herbář o 10 000 položek. Dne 23. prosince téhož roku proběhla ustavující schůze Muzejní společnosti, na níž byl Kašpar Maria Šternberk zvolen prezidentem (získal

⁷¹ V překladu Přehled nyní v Čechách známých trilobitů.

⁷² V překladu Za vlastenecké přátele vědy.

⁷³ Tato budova sloužila od roku 1796 jako sídlo Společnosti vlasteneckých přátel umění, od roku 1821 do roku 1847 se zde nacházelo Národní muzeum a dnes patří Národní galerii.

51 z celkového počtu 58 hlasů). O rok později se začalo se souběžným vydáváním „*Verhandlung der Gesellschaft des vaterländisches Museums in Böhmen a Jednání společnosti vlasteneckého Musea v Čechách*“ (Majer, 1997, s. 89), které měly informovat o současné situaci muzea (Majer, 1997).

Dlouho očekávaný okamžik nastal dne 1. května 1824, kdy byly geologické, mineralogické, paleontologické, botanické a zoologické sbírky v přízemí a dvanácti místnostech prvního patra Šternberského paláce zpřístupněny veřejnosti (Majer, 1997).

Časopis vydávaný od roku 1827 pod názvem *Časopis společnosti vlasteneckého Musea v Čechách* je dnes nejstarším českým vědeckým časopisem. Nevycházel pouze mezi lety 1943 až 1944. Nyní nese název *Časopis Národního muzea*.

Kašpar Maria Šternberk po celý svůj život ani chvíli nezhálel a neustále rozšiřoval své vědecké sbírky. Díky tomu dnes můžeme vyčíslit jeho dar Národnímu muzeu na 16 500 svazků, z toho 13 000 přírodovědných, sbírku 9 000 nerostů, 14 000 paleontologických nálezů, více než 20 000 zahraničních a 2 000 českých rostlin v herbářích. Jeho úsilí na jeho založení a fungování se ovšem vyčíslit nedá.

7.2.4 Dějiny hornictví

Když Kašpar Maria Šternberk získal jako dědictví rodinné majetky, pokračoval v práci svého bratra Jáchyma a věnoval se hornictví a hutnictví. Ke konci svého života se rozhodl tuto tematiku zpracovat, a proto v letech 1834 a 1835 sepsal „*Umriss einer Geschichte der böhmischen Bergwerke*“⁷⁴ (Majer, 1997, s. 168). Na konci roku 1835 byl první díl dokončen, autor ovšem nebyl se svým dílem naprosto spokojen, ostatně jako vždy, a proto provedl jeho úpravy, které byly publikovány v následujících dvou letech. V roce 1838 vyšel druhý díl s pozměněným názvem „*Umriss einer Geschichte des Bergbaues und der Gesetzgebung des Königreichs Böhmen*“⁷⁵ (Majer, 1997, s. 168). Ten pojednával také o dějinách hornictví, ale věnoval se nově i výkladu právního vývoje, který dokonce převažoval (Majer, 1997).

⁷⁴ V překladu *Nástin dějin českého hornictví*.

⁷⁵ V překladu *Nástin dějin hornictví a zákonodárství Království českého*.

7.3 Filip Šternberk

Filip Šternberk⁷⁶ se narodil dne 13. srpna 1852 jako mladší ze dvou synů Zdeňka ze Šternberka (1813–1900) a Žofie Terezie hraběnky Stadion–Thannhausen (1819–1873). Byl členem panské sněmovny říšské rady ve Vídni, kde se také dne 1. května 1884 oženil s Karolinou hraběnkou Thurn–Valsassina–Como–Vercelli, přímou, spravedlivou, neobyčejnou a velmi vzdělanou ženou, která byla společně s Filipovou sestřenicí, kněžnou Rosou Croÿ, považována za jednu z prvních dam ve Vídni. K jeho zálibám patřil lov, koně a malířství. Zemřel dne 18. července 1924 (Votýpka, 2010).

7.3.1 Filip Šternberk jako malíř

K přátelům Filipa Šternberka patřili dva významní malíři. Jedním z nich byl Sigmund L'Allemand, druhým Alfons Mucha. On sám se ve volných chvílích aktivně věnoval malířství. Spojoval v něm hned dvě své záliby, tou druhou byli samozřejmě koně, kterým věnoval mnoho času. Byl dokonce předsedou jockey klubu v Pardubicích a při první Velké pardubické steepplechase v roce 1874 dělal hlavního rozhodčího. V jeho obrazech tedy jasně převažuje tato tematika⁷⁷. Pokud maloval nějakou bitvu, koně tam nechyběli. Jako příklad a zároveň zajímavost nám může sloužit jeho „*Bitva u Hradce Králové*“⁷⁸. Přestože byl v době jejího konání velice mladý, zvětšil se zde jako jediný voják bez přílby⁷⁹ (Kopečková, 1998; Votýpka, 2010).

7.4 Jiří Šternberk

Jiří Šternberk se narodil dne 10. prosince 1888 jako syn Filipa Šternberka (1852–1924) a Karoliny Šternberkové rozené Thurn–Valsassina–Como–Vercelli (1863–1944). V roce 1907 získal rodinné majetky a začaly mu povinnosti, se kterými mu ovšem zpočátku pomáhal otec. Roku 1914 se spolu účastnili pohřbu ná-

⁷⁶ Viz Příl. 31 Portrét Filipa Šternberka.

⁷⁷ Viz Příl. 32–35 Obraz od Filipa Šternberka.

⁷⁸ Viz Příl. 36 Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka.

⁷⁹ Viz Příl. 37 Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka – detail zobrazující Filipa Šternberka.

sledníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Po vypuknutí první světové války musel Jiří narukovat na frontu do Haliče, kde poté působil jako nadporučík v regimentu Třinácti dragounů Evžena Savojského. Zde strávil čtyři roky, než se mohl navrátit domů. Dne 6. dubna 1921 se v Chotělicích oženil s hraběnkou Kunhutou Mensdorff-Pouilly (1899–1989) a společně měli celkem devět dětí. V době Protektorátu Čechy a Morava si hrabě ponechal české občanství, což mu samozřejmě přineslo jisté problémy. Byl na něj činěn nátlak, aby přijal říšské občanství, on ovšem odmítl a později došlo k zapečetění většiny jeho majetku. Další těžká životní zkouška na něj čekala v roce 1949, kdy docházelo k vyvlastňování majetku a on se i se svou ženou a dětmi měl odstěhovat. V tu chvíli se však stalo něco nečekaného. Místní lidé se za něj postavili a prosadili si, aby mohl na hradě zůstat jako kastelán. To bylo samozřejmě velice neobvyklé a nevídané, a tak se hrabě stal „během jedné hodiny z majitele panství nejprve bezmajetným vyhnancem a vzápětí správcem svého bývalého sídla“ (Votýpka, 2010, s. 105). Musel nosit čepici se znakem lidovědemokratického Československa a před každou prohlídkou pečlivě odříkat „předepsanou pasáž o vykořisťování pracujícího lidu šlechtou a o nezbytnosti třídního boje“ (Votýpka, 2010, s. 105)⁸⁰. Roku 1959 byl společně se svou sestrou Terezií Mensdorff-Pouilly obviněn z hromadění majetku, aby ho prý později mohli prodat. Jiří Šternberk „byl odsouzen za trestný čin spekulace a trestný čin pletich proti zestátnění k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců podmíněně s odkladem na 3 roky“ (Votýpka, 2010, s. 166). Poté byl zbaven funkce kastelána a odešel do důchodu. Od státu však dostával zcela směšnou částku, takže si sáhl na sociální dno, ale již dospělé děti se snažili rodičům finančně vypomoci. V lednu roku 1964 dcera Anna rodiče přemluvila, aby odjeli do Vídně, ti skutečně dostali povolení na tři týdny a odjeli, jenže později Jiří Šternberk onemocněl a pobyt si museli prodloužit, poté přesídlili do jižních Tyrol. Dne 27. července 1965 tam zemřel (Votýpka, 2010).

„Hrabě byl aristokratem v nejlepším slova smyslu. Vzbuzoval bezděčně respekt i u lidí, kteří mu záviděli nebo nepřáli a rádi ho neměli. Úctu si nezískával sebejistým vystupováním, intelektuální převahou či pragmatickým jednáním, ale svou odzbrojující přímostí, smyslem pro humor, laskavostí a skromností, svým morálním kreditem. Paradoxně mu naopak chyběly vlastnosti, které se většinou

⁸⁰ Viz Příl. 38 Jiří Šternberk jako průvodce.

pokládají za přednosti – ctižádost, agresivita, touha po vyniknutí a osobních výhodách, potěšení z hromadění majetku.“ (Votýpka, 2010, s. 186)

7.4.1 Sbírka mědirytin

Jiří Šternberk měl mnoho zálib. K jeho největším koníčkům patřila myslivost a vše, co se týkalo historie. Zabýval se genealogií svého rodu a s tím souvisí i vytvoření obrázkového rodokmenu v jeho pracovně⁸¹, který obsahoval 63 portrétů, jež zachycovaly šest generací, ale i napoleonskými válkami (Votýpka, 2010).

Jeho asi největším zájmem bylo však sbírání mědirytin. Začal s tím ještě za Rakouska–Uherska a vznikla jedna z největších evropských sbírek zachycujících období třicetileté války. Obsahuje 545 „*mědirytin s pamflety, plakáty, žertovnými básničkami, politickými ironickými šlehy, kejkliřskými písněmi, výjevy z války, portréty vojevůdců i politiků a mapami vojenských seřadišť před bitvou...*“ (Votýpka, 2010, s. 40)⁸².

Většina pochází z díla „*Theatrum europeum*“ (Kopečková, 1998, s. 13) od Matheuse Meriana (1593–1650), jež bylo vydáváno jako ilustrovaná kronika ve Frankfurtu nad Mohanem. Můžeme zde však nalézt i mědirytiny od jiných autorů, například od Václava Hollara z Práchně (1607–1677) nebo od Jiljího Sadelera (1570–1629) (Kopečková, 1998; Letošníková, 1983).

Všechna tato díla získal tak, že napsal významným evropským obchodníkům se starožitnostmi, ti mu poslali díla. Pokud je už měl, poslal je zpátky, pokud ne, nechal si je a obratem zaslal peníze (Votýpka, 2010).

„K mědirytinám se vrátil mnohem později ještě jednou, a sice za komunismu, kdy působil v Českém Šternberku jako kastelán. Dělal to až s dojemným zaujetím. Pokaždé sundal ze zdi dva tři obrázky a ke každé rytině vyhotovil vlastní text v latině, angličtině, němčině a češtině. Připojil její popis a k tomu ještě sepsal historický komentář k situaci znázorněné na rytině. Výsledkem byl přehledný dvou-svazkový katalog.“ (Votýpka, 2010, s. 41)

⁸¹ Viz kap. 5.3 Tradiční prohlídka.

⁸² Viz Příl. 39 Mědirytina – Obléhání města Lindau u Bodamského jezera švédskými vojsky r. 1647 a Příl. 40 Mědirytina – Obležení Prahy švédskými vojsky r. 1648.

7.5 Zdeněk Sternberg

Zdeněk Sternberg⁸³, nynější majitel hradu Český Šternberk, se narodil dne 15. srpna 1923 v Praze. Jeho matkou byla Kunhuta rozená Mensdorff–Pouilly a otcem Jiří Šternberk. Jméno dostal po pradědečkovi a při křtu konaném v Divišově k němu přibyla ještě Filip Maria Emanuel Jiří Ignác (Votýpka, 2010).

Vzhledem ke vzniku Československé republiky a nově prosazovaným zákonům se Zdeněk Sternberg stal po mnoha staletích prvním členem rodu Šternberků, který se nemohl pyšnit titulem hrabě. Zákon číslo 61 z roku 1918 totiž „*ruší, spolu s řády a tituly, i sám šlechtický stav a zakazuje používat šlechtické přídomky a dodatky*“ (Votýpka, 2010, s. 9) (Votýpka, 2010).

Zdeněk se narodil jako druhé dítě a nejstarší syn. Později se mu narodili další sourozenci, nakonec jich bylo celkem devět. O všechny se starala chůva Josefina, kterou měly všechny děti velice rády. Zdeňkovy vědomosti zabezpečovali domácí učitelé, avšak dvakrát ročně se musel podrobit veřejné státní zkoušce. Roku 1938 se stal řádným žákem 4. třídy Vančurova gymnázia na Smíchově a začal bydlet v bytě na Malé Straně, kde se cítil velice stísněně, zdálo se mu, že kolem sebe nemá žádný prostor, to ještě ovšem netušil, že zde zůstane třicet let. V této době k zálibám Zdeňka Sternberga patřily návštěvy zimního stadionu, biografů, plesů, sbírání československých poštovních známek, hraní tenisu, fotografování... Když roku 1943 odmaturoval, ihned nastoupil do práce. Byl zaměstnán jako referent u Okresní jednoty živnostenských společenstev hlavního města Prahy. Jelikož na Českém Šternberku nebyli žádní zaměstnanci, ve volných chvílích zde vedl prohlídky stejně jako jeho sourozenci, neboť hrad byl již veřejnosti přístupný. Roku 1945 nastoupil na právnickou fakultu Univerzity Karlovy. Poté pracoval ještě pro Ústřední radu soukromého podnikání (Votýpka, 2010).

Po konfiskaci majetku přemluvil bratry Emanuela a Filipa k ilegální emigraci, pomáhal však i ostatním občanům, dokonce má zásluhu i na odeslání dopisu pro papeže, ve kterém mu pražský arcibiskup popisuje situaci české církve. Počátkem roku 1950 se mu dostalo varování, že na ministerstvu o něm vedou spis. Rozhodl se tedy také odejít. Posledním vlakem odjel na Český Šternberk, aby se rozloučil s rodiči, když však viděl zoufalství v jejich tvářích, zůstal a doufal, že po-

⁸³ Viz Příl. 41 Dětský portrét Zdeňka Sternberga a Příl. 42 Zdeněk Sternberg.

kud půjde k armádě, ztratí o něj zástupci režimu zájem a přestane mu hrozit vězení. Přihlásil se tedy dobrovolně a na podzim téhož roku už měl povolávací rozkaz ke druhému dělostřeleckému pluku v Litoměřicích. Tímto se ovšem dokončení studia práv ztrácelo v nedohlednu. Nedlouho poté byl převelen k Pomocným technickým praporům v Horním Litvínově, kde byl nasazen do šachty Nelson a později do Karviné na důl Františka. Po prodloužení služby pracoval jako bagrista (Votýpka, 2010).

V téže době se Zdeněk Sternberg hluboce zamiloval do sestry svého přítele Jaromíra, šestadvacetileté Alžběty Hrubé z Jelení (*28. 2. 1929), která pracovala jako účetní v podniku Kovoslužba. Dne 10. května 1955 se v chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně konala svatba (Votýpka, 2010).

Po dlouhých pěti letech a třech měsících Zdeněk Sternberg konečně opustil armádu a začal si shánět práci, ovšem nikde ho nechtěli zaměstnat. Nakonec začal pracovat v Hudebním divadle v Karlíně, kde zůstal dvanáct let a postupně se dokonce stal jevištním mistrem (Votýpka, 2010).

Dne 29. října roku 1956 se manželům Sternbergovým narodil syn Filip. Kromě těchto krásných starostí se ale objevila i jedna nepříjemná, a to když na Zdeňka Sternberga Státní bezpečnost naléhala, aby s ní začal spolupracovat, ten samozřejmě odmítl, ale nátlak sílil a na něj toho bylo už příliš. Skončilo to zkolabováním a téměř ročním zotavováním se. V červenci 1965 přišla další rána, zemřel Jiří Šternberk. Zdeněk měl se svým otcem velice krásný vztah. *„Otec pro něj znamenal mnoho. Vždycky byl nejvyšší morální autoritou, nejbližším důvěrníkem, je muž se mohl se vším svěřit a u něhož našel pochopení. Jeho vliv byl tak silný, natolik určující, že i po jeho smrti si Zdeněk při svém rozhodování v důležitých životních situacích pokládal otázku: Co by tomu řekl on a jak by se teď zachoval? Prázdné místo vzniklé jeho odchodem se vlastně už nikdy nezaplnilo.“* (Votýpka, 2010, s. 185) Když se tuto zprávu dozvěděl, ihned požádal pro svou rodinu o povolení k cestě do Rakouska. Manželce Alžbětě bylo zamítnuto jako pojistka, aby se vrátili, on se synem Filipem nakonec na pohřeb dorazili pozdě (Votýpka, 2010).

Po pražském jaru se rozhodli emigrovat a odjeli nejprve do Frankfurtu nad Mohanem a později do Vídně, kde Alžběta začala pracovat pro charitu a Zdeněk u potravinářské firmy. Začínal u té nejnižší práce, ale postupně se vypracoval až na místo zástupce generálního ředitele. Konečně se jim opět začalo dařit. Získali rakouské občanství a status politických uprchlíků. Později, když to umožňova-

la situace, začali navštěvovat Československo. Roku 1989 odešel Zdeněk Sternberg do důchodu. Když už bylo po roce 1991 možné žádat o majetek v restituci, všichni sourozenci se dohodli, že se toho ujme, a tak mimo jiné i hrad Český Šternberk patří od roku 1992 opět potomkům svého zakladatele Zdeslava (Votýpka, 2010).

Dne 28. října 2005 převzal Zdeněk Sternberg od prezidenta Václava Klause vyznamenání za zásluhy. Stále však zůstává skromným a tvrdí, že nechápe, proč ho dostal mimo jiné právě on, neboť je zde mnoho jiných lidí, kteří si to zaslouží více (Votýpka, 2010).

8 ZÁVĚR

Hrad Český Šternberk má značný historický význam, neboť je jeden z mála evropských hradů s dochovaným původním mobiliářem. Patří k dominantám Posázaví, a proto se stává cílem cesty mnoha turistů. Ze své návštěvnosti tedy ekonomicky neprofituje pouze hrad sám, ale i nevelká stejnojmenná obec.

O hrad však nejení zájem pouze turisté, ale i filmaři, kteří si uvědomují také jeho kulturní hodnotu a ve svých dílech se snaží zachytit atmosféru doby a přiblížit ji příštím generacím.

Pro rod Šternberků bylo po celá staletí prioritou zachovat tuto pozoruhodnou památku v původním stavu. Každá osobnost rodu je něčím výjimečná a pozoruhodná, k něčemu přispěla, v něčem byla první, nebo měla zajímavý životní osud poznamenaný politickými a historickými změnami...

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

Knihy:

BAUER, Jan. *Tajnosti českých hradů a zámků : 1. díl*. Třebíč : Akcent, 2004. 229 s.

DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír; THOMA, Zdeněk. *Skvosty hradů*. Vydání druhé. Praha : Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, 2007. 208 s.

KOPEČKOVÁ, Terezie, et al. *Hrad Český Šternberk*. [s.l.] : Český Šternberk, 1998. 17 s.

LETOŠNÍKOVÁ, Ludiše. *Český Šternberk*. Praha : Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, 1983. 50 s.

LÍBAL, Dobroslav; LÍBALOVÁ, Jarmila. *Český Šternberk*. Praha : Sportovní a turistické nakladatelství, 1959. 31 s.

MAJER, Jiří. *Kašpar Šternberk*. Praha : Academia, 1997. 227 s.

MAŠEK, Petr . *Modrá krev*. 3. vydání. Praha : Mladá fronta, 2003. 336 s.

MENCLOVÁ, Dobroslava. *České hrady : Díl první*. Praha : ODEON, 1972. 435 s.

MYSLIVEČEK, Milan; KOUBOVÁ, Ludmila; VRBENSKÁ, Františka. *Čas hradů v Čechách 2*. Praha : Horizont, a. s., 1995. 253 s.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého : Díl XV.*. Praha : ARGO spol. s r. o., 1998. 340 s.

SEJK, Roman . *Urozenost, majetek a moc : Šternberkové v 16. a 17. století*. In *Středočeský sborník historický : 28-29/2002-2003*. Praha : Státní oblastní archiv v Praze, 2005. s. 3-54.

TYWONIAK, Jiří . *Český Šternberk*. Praha : Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, 1982. 11 s.

VOTÝPKA, Vladimír . *Aristokrat : Život Zdeňka Sternberga*. Praha a Litomyšl : Paseka , 2010. 308 s.

Články:

HEŘMAN, Jan . *Český Šternberk, hrad stále neznámý. Pod Blaníkem : Vlastivědný časopis*. 2009, roč. XIII., 15. samostatná příloha, s. 7-20.

Elektronické zdroje

HRAD ČESKÝ ŠTERNBERK [online]. 2005. Dostupné z WWW:

<<http://www.hradceskysternberk.cz/>>.

NEPILOVÁ, Věra . *Město Žirovnice* [online]. 2007. Významné žirovnické erby: Erb Šternberků. Dostupné z WWW:

<<http://www.zirovnice.cz/erb-sternberku/d-88273/p1=22651>>.

VÁCLAVÍK, Jiří ; BENEŠ, Daniel. *Spolek přátel Častolovic* [online]. 10 srpen 2010 [cit. 2011-03-12]. Jáchym Šternberk - průkopník balonového létání v Čechách. Dostupné z WWW:

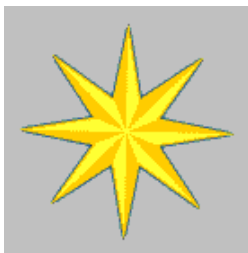
<http://www.e-castolovice.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=52:jachym-sternberkprukopnik-balonoveho-letani-v-cechach&catid=39:zajimavosti&Itemid=61>.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Zlatá osmihrotá hvězda
2. Erb rodu Šternberků 1
3. Erb rodu Šternberků 2
4. Erb Jiřího z Poděbrad a Kunhuty ze Šternberka
5. Současná podoba hladomorny
6. Současný pohled na dolní zámek ze schodiště vedoucího ke vchodu do hradu
7. Socha sv. Vendelína
8. Socha sv. Františka Xaverského
9. Socha sv. Prokopa
10. Letohrádek s parkem v roce 2006
11. Současná podoba hradu Český Šternberk 1
12. Současná podoba hradu Český Šternberk 2
13. Současná podoba hradu Český Šternberk 3
14. Večerní pohled na hrad Český Šternberk
15. Portrét Jiřího z Poděbrad v rytířském sále
16. Portrét Karoliny Šternberkové ve žlutém salónku
17. Ukázka z díla Geschichte derer Helden von Sternberg 1
18. Ukázka z díla Geschichte derer Helden von Sternberg 2
19. Zdeněk Konopišťský s českým poselstvem před Karlem VII., králem francouzským
20. Obrázkový rodokmen
21. Obrázkový rodokmen - detail
22. Dětský portrét Jana Nepomuka
23. Dětský portrét Jáchyma Šternberka
24. Lovecký salón
25. Pozvánka na Putování šternberskou historií 2010
26. Program Putování šternberskou historií 2010
27. Dělostřelci – Putování šternberskou historií 2009
28. Stopy ohnivého psa
29. Portrét Kašpara Marii Šternberka
30. Kašpar Maria Šternberk
31. Portrét Filipa Šternberka

32. Obraz od Filipa Šternberka 1
33. Obraz od Filipa Šternberka 2
34. Obraz od Filipa Šternberka 3
35. Obraz od Filipa Šternberka 4
36. Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka
37. Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka – detail zobrazující Filipa Šternberka
38. Jiří Šternberk jako průvodce
39. Mědirytina – Obléhání města Lindau u Bodamského jezera švédskými vojsky r. 1647
40. Mědirytina – Obležení Prahy švédskými vojsky r. 1648
41. Dětský portrét Zdeňka Sternberga
42. Zdeněk Sternberg

Příl. 1 Zlatá osmihrotá hvězda

Zdroj: <http://www.hradceskysternberk.cz/>

Příl. 2 Erb rodu Šternberků 1

Zdroj: http://www.bamasoft.com/clubcc/cestar/rody/ze_sternberka.jpg

Příl. 3 Erb rodu Šternberků 2

Zdroj: <http://www.zirovnice.cz/erb-sternberku/d-88273/p1=22651>

Příl. 4 Ebr Jiřího z Poděbrad a Kunhuty ze Šternberka

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 5 Současná podoba hladomorny

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 6 Současný pohled na dolní zámek ze schodiště vedoucího ke vchodu do hradu

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 7 Socha sv. Vendelína

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 8 Socha sv. Františka Xaverského

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 9 Socha sv. Prokopa

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 10 Letohrádek s parkem v roce 2006

Zdroj: Archiv hradu Český Šternberk

Příl. 11 Současná podoba hradu Český Šternberk 1

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 12 Současná podoba hradu Český Šternberk 2

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 13 Současná podoba hradu Český Šternberk 3

Zdroj: http://img2.ceskatelevize.cz/program/porady/879018/foto09/gal_29435717406_02.jpg

Příl. 14 Večerní pohled na hrad Český Šternberk

Zdroj: http://img2.ceskatelevize.cz/program/porady/879018/foto09/gal_29435717406_03.jpg

Příl. 15 Portrét Jiřího z Poděbrad v rytířském sále

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 16 Portrét Karoliny Šternberkové ve žlutém salónku

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 17 Ukázka z díla Geschichte derer Helden von Sternberg 1

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 18 Ukázka z díla Geschichte derer Helden von Sternberg 2

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 19 Zdeněk Konopišťský s českým poselstvem před Karlem VII., králem francouzským

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 20 Obrázkový rodokmen

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 21 Obrázkový rodokmen – detail

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 22 Dětský portrét Jana Nepomuka

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 23 Dětský portrét Jáchyma Šternberka

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl 24. Lovecký salón

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

HRAD ČESKÝ ŠTERNBERK

PUTOVÁNÍ ŠTERNBERSKOU HISTORIÍ

23. - 24. 10. 2010

od 9 do 17 hod.

NETRADIČNÍ PROHLÍDKY V KOSTÝMECH

- OŽIVENÁ HISTORIE
- V KAŽDÉ MÍSTNOSTI „MALÉ DIVADLO“

DOPROVODNÝ PROGRAM

- ŽONGLÉR, SOKOLNÍK, DĚLOSTŘELCI
- LOUTKOVÉ DIVADLO PRO DĚTI I DOSPĚLÉ
- VYHŘÁTÁ STŘEDOVĚKÁ KRČMA, ŠTERNBERSKÉ KOLÁČKY, MASO NA GRILU, KLOBÁSKY
- VSTUPNÉ dosp. 100 Kč, děti 50 Kč, stud., důch. 65 Kč, REZERVACE VSTUPENEK tel. 317 855 101

Těšíme se na Vaši návštěvu!

www.hradceskysternberk.cz

HRAD ČESKÝ ŠTERNBERK

PUTOVÁNÍ ŠTERNBERSKOU HISTORIÍ

23. - 24. 10. 2010

P R O G R A M

v hradě: NETRADIČNÍ PROHLÍDKY
V KOSTÝMECH

na dolním nádvoří: VYSTOUPENÍ
ŽONGLÉRA A SOKOLNÍKA

09:30 hod. sokolník	13:00 hod. sokolník
10:00 hod. žonglér	13:30 hod. žonglér
10:30 hod. sokolník	14:00 hod. sokolník
11:00 hod. žonglér	14:30 hod. žonglér
11:30 hod. sokolník	15:00 hod. sokolník
12:00 hod. žonglér	15:30 hod. žonglér
12:30 hod. sokolník	16:00 hod. sokolník

na horním nádvoří: DIVADLO

SO 23.10. KOMEDIANTI NA KÁŘE

11 hod. CIRKUS
13 hod. PRINC NEBOJSA
15 hod. KDO S KOHO

NE 24.10. DIVADLO STUDNA

11 hod. BAJKY I.
13 hod. ČÍNSKÁ HEDVÁBNÁ LEGENDA
15 hod. BAJKY II.

u hladomorny: DĚLOSTŘELCI
BATERIE AUGUSTA von GROEBEN

každou celou hodinu vyprávění o každodenním
životě vojáka v období prusko-rakouské války

23. - 24. října 2010 od 9 do 17 hod.

PUTOVÁNÍ ŠTERNBERSKOU HISTORIÍ

HRAD ČESKÝ ŠTERNBERK
www.hradceskysternberk.cz

Příl. 27 Dělostřelci – Putování šternberskou historií 2009

Zdroj: Vlastní, 24. 10. 2009

Příl. 28 Stopy ohnivého psa

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 29 Portrét Kašpara Marii Šternberka

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 30 Kašpar Maria Šternberk

Zdroj: <http://www.kohoutikriz.org/priloha/sternb.php>

Příl. 31 Portrét Filipa Šternberka

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 32 Obraz od Filipa Šternberka 1

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 33 Obraz od Filipa Šternberka 2

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 34 Obraz od Filipa Šternberka 3

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 35 Obraz od Filipa Šternberka 4

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 36 Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 37 Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka – detail zobrazující Filipa Šternberka

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 38 Jiří Šternberk jako průvodce

Zdroj: http://www.lidovky.cz/ln_domov.asp?r=ln_domov&c=A060106_142308_ln_domov_blh

Příl. 39 Mědirytina – Obléhání města Lindau u Bodamského jezera švédskými vojsky r. 1647

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 40 Mědirytina – Obležení Prahy švédskými vojsky r. 1648

Zdroj: Vlastní, 11. 3. 2011

Příl. 41 Dětský portrét Zdeňka Sternberga

Zdroj: <http://www.pozitivni-noviny.cz/IMAGES/kniha/film/0039.jpg>

Příl. 42 Zdeněk Sternberg

Zdroj: http://www.lidovky.cz/ln_domov.asp?r=ln_domov&c=A060106_142308_ln_domov_blh

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Iveta Jakoubková
Katedra:	Společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Český Šternberk napříč dějinami
Název v angličtině:	History of Český Šternberk
Anotace práce:	Práce se zabývá genealogií rodu Šternberků, vývojem hradu Český Šternberk od jeho založení až po současnost a významnými osobnostmi rodu: Jáchymem Šternberkem, Kašparem Šternberkem, Filipem Šternberkem, Jiřím Šternberkem a Zdeňkem Sternbergem.
Klíčová slova:	Genealogie rodu Šternberků, historie hradu Český Šternberk, hrad Český Šternberk v současnosti, významné osobnosti rodu Šternberků.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis focuses on genealogy of Šternberk's family, development of the castle Český Šternberk since its origin to the present and significant personalities of the family: Jáchym Šternberk, Kašpar Šternberk, Filip Šternberk, Jiří Šternberk and Zdeněk Sternberg.

Klíčová slova v angličtině:	Genealogy of Šternberk's family, history of the castle Český Šternberk, castle Český Šternberk presently, significant personalities of Šternberk's family.
Přílohy vázané v práci:	Zlatá osmihrotá hvězda Erb rodu Šternberků 1 Erb rodu Šternberků 2 Erb Jiřího z Poděbrad a Kunhuty ze Šternberka Současná podoba hladomorny Současný pohled na dolní zámek ze schodiště vedoucího ke vchodu do hradu Socha sv. Vendelína Socha sv. Františka Xaverského Socha sv. Prokopa Letohrádek s parkem v roce 2006 Současná podoba hradu Český Šternberk 1 Současná podoba hradu Český Šternberk 2 Současná podoba hradu Český Šternberk 3 Večerní pohled na hrad Český Šternberk Portrét Jiřího z Poděbrad v rytířském sále Portrét Karoliny Šternberkové ve žlutém salónku Ukázka z díla Geschichte derer Helden von Sternberg 1 Ukázka z díla Geschichte derer Helden von Sternberg 2 Zdeněk Konopišťský s českým poselstvem před Karlem VII., králem francouzským Obrázkový rodokmen Obrázkový rodokmen - detail Dětský portrét Jana Nepomuka Dětský portrét Jáchyma Šternberka Lovecký salón

	Pozvánka na Putování šternberskou historií 2010 Program Putování šternberskou historií 2010 Dělostřelci – Putování šternberskou historií 2009 Stopy ohnivého psa Portrét Kašpara Marii Šternberka Kašpar Maria Šternberk Portrét Filipa Šternberka Obraz od Filipa Šternberka 1 Obraz od Filipa Šternberka 2 Obraz od Filipa Šternberka 3 Obraz od Filipa Šternberka 4 Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka Bitva u Hradce Králové od Filipa Šternberka – detail zobrazující Filipa Šternberka Jiří Šternberk jako průvodce Mědirytina – Obléhání města Lindau u Bodamského jezera švédskými vojsky r. 1647 Mědirytina – Obležení Prahy švédskými vojsky r. 1648 Dětský portrét Zdeňka Sternberga Zdeněk Sternberg
Rozsah práce:	44 stran
Jazyk práce:	Čeština